

Znaczenie słowa "Bóg" w Piśmie

Rozważając Pismo, trafiamy czasem na fragmenty takie jak np. **Hebr.1:9** "Dlatego namaścił cię o **Boże, Bóg twój**", w którym przyjęcie współczesnej definicji słowa Bóg prowadzi do wyciągnięcia całkowicie obcych zamysłowi autora wniosków.

Artykuł ten "dotyka" tylko problemu definicji kluczowych słów Pisma, a w szczególności słowa "Bóg". W celu bardziej szczegółowego rozważenia tego tematu proponuję zapoznać się z doskonałym artykułem Juana Baixeras: [Kluczowe słowa Biblii](#).

Zamieszczam fragment wstępu :

Celem tego artykułu jest danie studentowi Biblii zrozumienia niektórych kluczowych definicji słów i koncepcji biblijnych. Biblia jest żydowskim dokumentem, i każdy musi interpretować ją rozumiejąc określenia i zwyczaje ludzi, którzy ją pisali. Nie możemy używać naszych współczesnych określeń lub określeń uczonych z II, III i IV wieku naszej ery; którzy będąc wykształconymi w greckiej filozofii próbowali interpretować Pismo w jej ramach. Niestety, interpretacje dane przez tych uczonych z pierwszych wieków są interpretacjami ogólnie akceptowanymi dzisiaj w krajach chrześcijańskich. My jednak, musimy wziąć się w ryzę, aby pozbyć się tych niepoprawnych określeń i używać tych samych definicji słów, których używali pisarze Biblii, jeżeli chcemy zrozumieć poprawnie, co autor próbował nam powiedzieć. Rozumienie niektórych kluczowych żydowskich zwyczajów rozjaśni nam również wiele fragmentów Pisma, które były do tej pory interpretowane bez odniesienia do żydowskich praktyk kulturowych. Pozwólcie dać mi przykład jak stwierdzenie może być źle zinterpretowane przez użycie odmiennych definicji pewnych słów. Jeżeli Anglik mówi: " I am mad about my flat ", myśli on o tym, że jest podekscytowany z powodu swego mieszkania. Dla Amerykanina, to samo stwierdzenie znaczy, że jest wściekły z powodu swego " kaptcia " (dziurawej dętki). To są dwa całkowicie różne znaczenia tego samego stwierdzenia, w tym samym języku, w tym samym wieku. Teraz wyobraźcie sobie egipskiego lub rzymskiego uczonego biblistę w pierwszych wiekach, z opartym na greckiej filozofii spojrzeniem na życie, próbującego interpretować żydowskie dokumenty z kilku wieków wcześniej. Nie było wtedy żadnych słowników, ani książek objaśniających żydowskie zwyczaje i określenia, tak więc ci ludzie, robili co mogli najlepszego z tak małą wiedzą jaką mieli o żydowskich określeniach i zwyczajach, i gdzie zabrakło im jakiś definicji, nie wahali się użyć definicji zaczerpniętych z greckiej filozofii, aby wyjaśnić dany fragment Pisma. Ci uczeni wierzyli, że Biblia jest prawdą i że grecka filozofia jest również prawdą oraz w to, że te dwie prawdy mogą być harmonijnie zespolone. Nic bardziej błędnego.

Mając na uwadze tę możliwość - mówienia o tym samym słowie, mając na myśli całkowicie różne jego definicje - przyjrzyjmy się znaczeniu słowa **Bóg**. Współczesna definicja tego słowa wywodzi się z cywilizacji zachodniej, opartej na kulturze chrześcijańskiej i dlatego odnosi się do **jedynego Boga, Stwórcy Wszechświata**:

Bóg: (Słownik Języka Polskiego)

W religiach monoteistycznych: niewidzialna, wieczna, wszechmogąca, niczym nieograniczona, istniejąca sama z siebie istota nadprzyrodzona, będąca przedmiotem kultu religijnego, charakteryzująca się pozytywnymi przymiotami w stopniu najwyższym; stwórca świata (w tym życia), mający absolutną władzę nad istnieniem i przyszłością, będący absolutną i nierozwiązywalną tajemnicą.

Kiedy mówimy o Bogu, myślimy o istocie posiadającej te wszystkie cechy. Pismo natomiast zarówno w TaNaK (ST) jak i NT używa słowa Bóg w daleko szerszym znaczeniu i może ono wg niego odnosić się do:

(we wszystkich cytowanych fragmentach, tam gdzie pada słowo **Bóg** występuje hebrajskie słowo **Elohim** wywodzące się z rdzenia **El** oznaczające siłę, moc, a przez to będące określeniem kogoś posiadającego władzę, **możnowładcy** - w cytatach z NT będzie to greckie **theos**, także mające szersze znaczenie niż **Bóg Wszechmogący**. Warto też zaznaczyć, że podział na **Boga** i **boga** widoczny w naszych przekładach jest dziełem tłumaczy i nie występuje w **TaNaK**, gdzie nie ma rozróżnienia na małe i duże litery, a tylko kontekst determinuje o kogo chodzi, ze względu jednak na to, że w naszym języku słowo **Bóg**, pisane z wielkiej litery odnosi się do **Boga Wszechmogącego**, będą jednak stosował to rozróżnienie wstawiając w nawiasie na czerwono odpowiednio, **Bóg** lub **bóg**, jeśli tłumaczenie cytowane różni się od mego).

1. Boga Wszechmogącego - JHWH, Stwórcę Wszechświata

5Mojż.4:35.BW

Tobie to ukazano, abyś poznał, że **Pan (JHWH)** jest **Bogiem (Elohim)**. Oprócz niego nie ma innego.

Jer.10:10.BW

Ale **Pan (JHWH)** jest prawdziwym **Bogiem (Elohim)**. On jest **Bogiem (Elohim)** żywym i Królem wiecznym.

2.Reprezentantów Boga: aniołów i ludzi działających w jego imieniu

a. aniołów

Ps.8:6.BW

Uczyniłeś go niewiele mniejszym od **Boga** (Elohim).

Ps.8:6.BG

Albowiem mało mniejszym uczyniłeś go od **Aniołów** (Elohim).

Ps.8:6.BT

Uczyniłeś go niewiele mniejszym od **istot niebieskich** (Elohim).

Widzimy jak odmiennie autorzy współczesnych przekładów oddają **to samo słowo**, dlatego warto zwrócić się do bardziej miarodajnych źródeł jakim jest dla mnie np. autor **Listu do Hebrajczyków**, cytujący ten fragment Pisma w drugim rozdziale swej księgi. Tłumaczy on to słowo jako **aniołowie**:

Hebr.2:7.BW

Uczyniłeś go na krótko nieco mniejszym od **aniołów**.

Tak samo oddali go tłumacze greckiego przekładu TaNaK (Septuaginty).

b. ludzi reprezentujących Bożą władzę, w szczególności królów Izraela

Ps.82:6.BW

Rzekłem: **Wyście bogami** (Elohim), i wy wszyscy jesteście synami Najwyższego.

2Mojż.7:1.BW

Oto ustanawiam cię **bogiem** (Elohim) dla faraona, a brat twój Aaron będzie twoim prorokiem.

Jezua powołując się na Psalm 82 wyjaśnia, że **bogami** (Elohim) są nazwani ci, **których doszło słowo Boże**. Jana 10:34-36.

Jan.10:34-36.BW

34 Odpowiedział im Jezus : Czyż w zakonie waszym nie jest napisane: Ja rzekłem: **Bogami** jesteście? 35 Jeśli nazwał **bogami** tych, których doszło słowo Boże (a Pismo nie może być naruszone), 36 Do mnie, którego Ojciec poświęcił i posłał na świat, wy mówicie: **Błuznisz**, dlatego, że powiedziałem: Jestem Synem Bożym?

Do króla Izraela, a w szczególności przyszłego Króla Izraela - Mesjasza zwracano się jako do **boga** (Elohim), nie z tego powodu, że uważano go za **Boga wcielonego, Stwórcę Wszechświata**, lecz dlatego, że reprezentował on **Bożą władzę**. To rozróżnienie będzie nam potrzebne, gdy będziemy omawiać **Psalm 45:7,8** odnoszony w **Liście do Hebrajczyków 1:8,9** do Mesjasza.

Hebr.1:8.BW

Lecz do Syna: tron twój, o **Boże (boże)** (Elohim), na wieki wieków, berłem sprawiedliwym, berło królestwa twego. Umiłowałeś sprawiedliwość, a nienawidziłeś nieprawości: Dlatego namaścił cię, o **Boże (boże)**(Elohim), **Bóg twój** olejkim wesela jak żadnego z towarzyszy twoich.

Ps.45:7,8.BW

7 Tron twój, **Boże (boże)** (Elohim), trwa na wieki wieków; Berłem sprawiedliwym jest berło królestwa twego. 8 Miłujesz sprawiedliwość, a nienawidzisz bezprawia; Dlatego pomazał cię **Bóg...twój Bóg**, olejkim wesela jak żadnego towarzysza twego.

Psalm 45 mówi o **człowieku**, królu Izraela (zobacz werset 2 i 3) i tytułuje go słowem **Bóg (bóg)** (Elohim). Jednak nie chodzi tu o znaczenie tego słowa jako **Boga Wszechmogącego** lub **aniołów**, lecz jak pokazuje nam druga część wersetu, kogoś, kto **został pomazany** przez swego **Boga**. Mamy zatem **Boga (boga)** (Elohim), który zostaje pomazany przez **innego Boga** (Elohim). Dzięki znajomości szerszego znaczenia słowa Elohim, możemy łatwiej zrozumieć ten fragment Pisma, nie popadając w fałszywą koncepcję politeizmu (wielobóstwa) lub trynitaryzmu. Z kontekstu widzimy, że pierwsze użycie słowa Elohim, odnosi się do jego znaczenia jako **Bożego reprezentanta**, króla Izraela, pełniącego władzę JHWH i dlatego jego użycie w **Liście do Hebrajczyków 1:8,9** nie ma nic wspólnego z wiarą w to, że Jezua jest **Bogiem** (we współczesnym rozumieniu tego słowa). To rozumienie potwierdza nam przypis do **Psalmu 45:7** w **NAB** (New American Bible) :

45:7 - *Tron twój Boże: hebrajski król był nazywany Elohim, "Bóg", nie w znaczeniu politeistycznym, pospolitym wśród pogan w dawnych wiekach, ale jako oznaczający "podobny do Boga" lub "zajmujący miejsce Boga".*

45:7 - bóg: król w języku dworu jest nazywany „**bogiem**”, reprezentując **Boga** przed ludem.

3. Falszywych bogów

IKron.16:26.BW

Gdyż wszyscy **bogowie** (Elohim) ludów to nicłość, Pan (JHWH) zaś stworzył niebiosa.

Am.5:26.BW

Nie! A teraz poniesiecie Sikkuta, waszego króla, i Kewana, obrazy waszych **bóstw** (Elohim), które sami sobie uczyniliście.

4. Metaforycznie: to, czemu człowiek służy i co ma nad nim władzę

Fil.3:19.BW

Końcem ich jest zatracenie, **bogiem** ich jest **brzuch**, a chwałą to, co jest ich hańbą

Podsumowując: biblijny termin **Bóg** (w języku hebrajskim Elohim), oprócz swego głównego znaczenia odnoszącego się do **Boga Wszechmogącego**, może być także tłumaczony jako **anioł, bóg** (w sensie **boga fałszywego** lub też **człowieka reprezentującego władzę Boga Wszechmogącego**), a także jako metaforyczne pojęcie odnoszące się do tego co ma władzę nad człowiekiem.

Mam nadzieję, że to krótkie opracowanie słowa **Bóg** w odniesieniu do jego korzeni w **TaNaK i języku hebrajskim**, pozwoli nam uniknąć błędów, które powstają, kiedy chcemy stosować nasze współczesne greko-hellenistyczne i rzymsko-chrześcijańskie definicje do rozumienia terminów biblijnych oraz będzie pomocne w rozważaniu niektórych "kontrowersyjnych" fragmentów **Pisma**.

Artur Olczykowski

[W artykule wykorzystano niektóre myśli z opracowania J. Baixeras "**Kluczowe słowa Biblii** "]

[styczeń 2004]